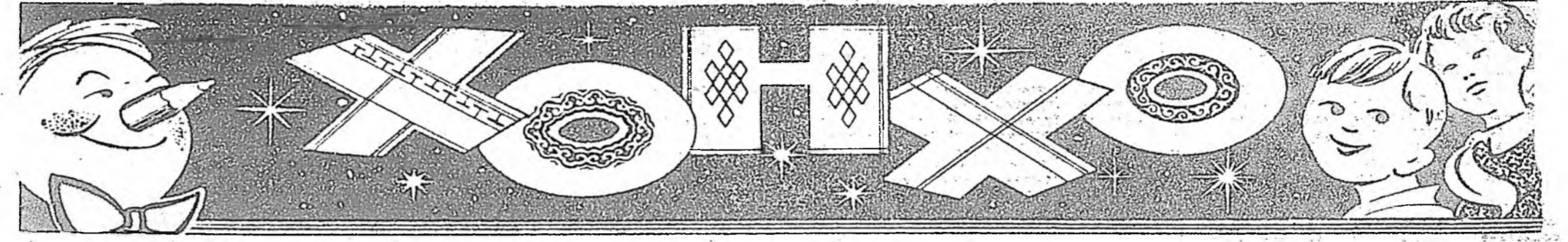

МАГ БУРЬЯЛАГ
Тунхэний районий Далахай дунда
Тунхэний районий Далахай дунда

ДУНДАРШАГУЙ БАЯЛИГНАЙ

Буряад угсаатнай аман зохиолдоо баян гээшэ. Алар холын үе сагууднаа эхнэр абаан аман үгүүд дундаршагуй дүүрэн ухагтай байдаг. Мүнөөнэй үе сагууднаа аман зохиолдоо халбарнаар. Хори гаран илалтэ үгүүдтэ буряад хэлэ болон литература заахадаа, энэ мэтыс найн ойлгохо болонон би арадайнаа аман зохиол саг үргэлжэ хэрэглэ, хэвээрээ үлгэрлэхэ оролдодони. Эхэ орондоо, газар унаандаа, нотаг золидоо дуртай хуунуудыс хуунуу-жүүдэ хэрэгтэйнай аман үгэ нилээдгүй сэнгэй дүйгэлтэ болоно үгээдэг.

НУРАГШАДАЙ ШҮЛЭГҮҮДНЭЭ

ХАБАР
Сэргэн саһан хайлажа, Саһан хадһаан урдажин, Сэнир сэгсүүд халбаржа, Сэһэн дайдам һундахань, ХУГШЭН ЭЖИ
Үнэгэн аша гуһанараа Үргэжэ мүнөө марган, Ульгэр онтохо шангаар Үгөлжэ маандаа хурган, Оксана АНГРУСКАЕВА, 7-дохн классай хурагша.

УГСААТАНАЙ ЗОХЁОЛОЙ БАЯЛИГНАА

ЛЕНИН ТУХАЙ ДУУНУУД
Угсаатнай гэрэлн нарыс Уулан юунда халхалаб, Үргэлжэдоо хайртай, Ленинчыс Убшэн юунда дарабаб!

УРЕЭЛНҮҮД

Тоёо эднээ толоржо, Тоёо үлдэнэ, аларжа маргаарайт! Буряатнай булшантай байг, Дагачинтай далантай байг, Татаа һаа тайлашагуй, Матаа һаа хуурашагуй, Ураг эльгэн боложо байгараарай!

УХИБҮҮД

ЗУРАНА
«БУДАГАЙ» ГЭШҮҮДЭЙ ДУНДА ЭЛДЭБ ШАДАБАРИ-ТАН БИИ. ЯНЗА БҮРИИН ЗҮЙЛНҮҮДЫЕ УРЛАХАДАА ТЭДЭНЭР ЯДАДАГҮЙ. ЗҮГӨӨР ОКСАНА АНГРУСКАЕВА ЮЛЯ ЗАЙГАНОВА ХОЕРТОЛ НОМУУДЫЕ УНШААД ЛЭ, УД-ХАДАНЬ ТААРУУЛАД, ЗУРАГ ЗУРАХАРИХИДАГ УХИБҮҮД ОЛОН БЭШЭ.

УБГЭН БОЛГОНОВ

ХААНТА ЗАСАГАЙ УНАХЫН УРДА БОЛОН ОУШАР
Нэгдэ Зогорһаа ундэр түрэлтэ ламбайга Тунхэний нэгтэ дасанда морлоо һэн ха. Тэрэ ламбайга энэ дасанда амаараа гаратарга бууза, баша эдмжэ, амаржаа хэбтэбэ. Энэ тэрэ юмзын тухай хөөрөлдөжэ хэбтэхэдэ, нэгтэ харьма дэглэ үмдэнэн хүн орохо эрэнэ. Тэрэмнай хадаа Болгонов гэгдэнэн, нотаг соогоо хурса мэрэн, сэсэн ухаагараа суур-хэһэн хүн һэн. Ламын байрада ороһор?

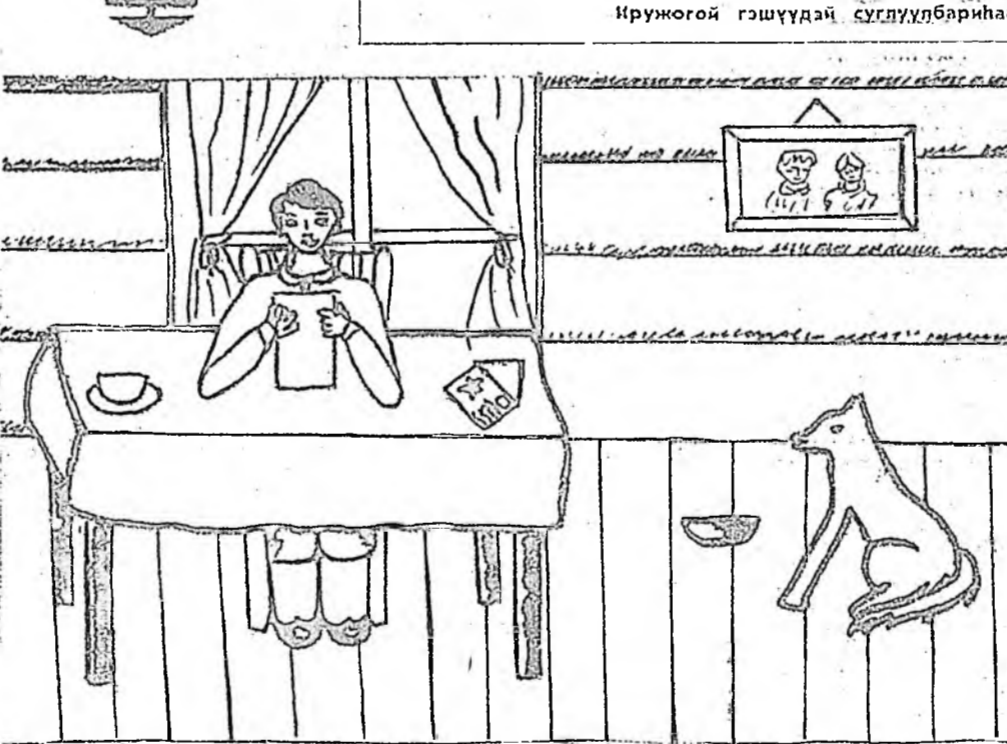
ПАРТИ ТУХАЙ ДУУН

Буряад зон жаргашоо, Бороо халхинтай тогтоходоо, Борсохон зулайган жаргашоо, Коммунист хуудмин тогтоходоо, Хара зон жаргашоо.

ОНЫҢОН ҮГЭНҮҮД

Могойн эрдэм хэлэндэ, мориной эрдэм хүлдөө, Хабтагай түлээн галай дарамта, Хэрүү наман гэрэй дарамта, Хэрүү мориндо харгы холо, харуу хүндэ нүхэр холо, Хойшоо хаража ябаһан хүн харгыгаа таниха, Хойтохидо һанжа ябаһан хүн жаргалангаа олохо.

ТУРУУШЫН ТРАКТОРИСТ

АЛАХАЙ тосхоной үйн-дөөсөөр дунда зэргийн нотагтай, наһатайшг хүн жэгдэ хэвээр гэххэлээр хургуулиин газра хүрэнэ эрбэ. Номгон зоолон шарайтай, шигэрэд гэлэн сагаан үһэтэй энэ үбгэр-жөөл хургуудтай шогтой-гоор хөөрлэднээр хургуули-дамтай оробо. Энэ хеддэ колхозой түрүү механикээр ябаһан, дуртай ажалдаа наһа-наһага 45 жилие зориулан, Эсэгэ орондоо хамгаалгын агуу-эжэ дайнда хабардһан, дай-най болон ажалдай ветеран Даша Садыевич Нилхаг гэгэ-шэ. Мүнөө Даша Садыевич хургуудтай уралаар Октла-рийн революциин 70 хэлэй ойи баерте зориулогданан үдэшдэ эрбэ. Тингэжэ на-һан соогоо хараһан үзэгшөө, буряад арэд сондо Ленинэй хүтэлбэри дор мандаһан Ок-тябрийн революциин амар эхэ-сулоо жаргал асарһан тухай маанарта хоорбэ.

БАРДАЙ

(До-мо-г)
Урдын сагта тайшаанар сүб-ларжа, газар үнэ хубааха гэгэ-шэни байгаа. Тунхэний тайша-сэвнэнь бэшэ, сэвнэнь бэшэ лэн хэн ха. Харин Тунхэндэ бардай гэжэ нэрлэти сэсэн мэрэн үгэ хууртай хүн бай-һан юм хаш. Тэрэ тухай буюу-лайан тайшаа үгэр тэрэниие оуууцаа испархынь захиралта гэгэбэ.

ХАМГААЛГЫН ДАЙНАЙ ДУУН

Хада бооры хоёрны Хурдан самолдоор буталхабди Хара һанатай фрнцыс Харбини буугтар алахабди.

ХУРМАЙ ДУУН

Тулга сагаан хонгороо Төөлэйүүлжэ мордов Төөлэй тэвчин хоёроо Уялуулжа мордов.

ОУЧЕРК

Тингэжэ түрүүшын кол-лективизациин үедэ трактор-байр 1983 он хүрэтэр тэрэ-танһагарай ажаллан на-тагтай. Гүшад онуудай һува баг-та Баруун Европодо дайнай ха-ра үлгэн боогрэгэ эхлэдэ, Яһан һабарта Гитлер болон-ниа фашизм бич болгожо, олон гүрэнине даралта, со-циализм байдалтай Совет оро-но үгы болгохо зорилго та-биһан юм. Тингэжэ 1941 оной июниин 22-ой үлгөөгүр фа-шистнар манай Эхэ орондоо шунгаһаран довтолоо бэшэ.

БАРАДАЙ

Урдын сагта тайшаанар сүб-ларжа, газар үнэ хубааха гэгэ-шэни байгаа. Тунхэний тайша-сэвнэнь бэшэ, сэвнэнь бэшэ лэн хэн ха. Харин Тунхэндэ бардай гэжэ нэрлэти сэсэн мэрэн үгэ хууртай хүн бай-һан юм хаш. Тэрэ тухай буюу-лайан тайшаа үгэр тэрэниие оуууцаа испархынь захиралта гэгэбэ.

ХАМГААЛГЫН ДАЙНАЙ ДУУН

Хада бооры хоёрны Хурдан самолдоор буталхабди Хара һанатай фрнцыс Харбини буугтар алахабди.

ХАМГААЛГЫН ДАЙНАЙ ДУУН

Хада бооры хоёрны Хурдан самолдоор буталхабди Хара һанатай фрнцыс Харбини буугтар алахабди.

УГСААТАНАЙ ЗОХЁОЛОЙ БАЯЛИГНАА

ЛЕНИН ТУХАЙ ДУУНУУД
Угсаатнай гэрэлн нарыс Уулан юунда халхалаб, Үргэлжэдоо хайртай, Ленинчыс Убшэн юунда дарабаб!

УРЕЭЛНҮҮД

Тоёо эднээ толоржо, Тоёо үлдэнэ, аларжа маргаарайт! Буряатнай булшантай байг, Дагачинтай далантай байг, Татаа һаа тайлашагуй, Матаа һаа хуурашагуй, Ураг эльгэн боложо байгараарай!

УХИБҮҮД

ЗУРАНА
«БУДАГАЙ» ГЭШҮҮДЭЙ ДУНДА ЭЛДЭБ ШАДАБАРИ-ТАН БИИ. ЯНЗА БҮРИИН ЗҮЙЛНҮҮДЫЕ УРЛАХАДАА ТЭДЭНЭР ЯДАДАГҮЙ. ЗҮГӨӨР ОКСАНА АНГРУСКАЕВА ЮЛЯ ЗАЙГАНОВА ХОЕРТОЛ НОМУУДЫЕ УНШААД ЛЭ, УД-ХАДАНЬ ТААРУУЛАД, ЗУРАГ ЗУРАХАРИХИДАГ УХИБҮҮД ОЛОН БЭШЭ.

УБГЭН БОЛГОНОВ

ХААНТА ЗАСАГАЙ УНАХЫН УРДА БОЛОН ОУШАР
Нэгдэ Зогорһаа ундэр түрэлтэ ламбайга Тунхэний нэгтэ дасанда морлоо һэн ха. Тэрэ ламбайга энэ дасанда амаараа гаратарга бууза, баша эдмжэ, амаржаа хэбтэбэ. Энэ тэрэ юмзын тухай хөөрөлдөжэ хэбтэхэдэ, нэгтэ харьма дэглэ үмдэнэн хүн орохо эрэнэ. Тэрэмнай хадаа Болгонов гэгдэнэн, нотаг соогоо хурса мэрэн, сэсэн ухаагараа суур-хэһэн хүн һэн. Ламын байрада ороһор?

НУРАГШАДАЙ ШҮЛЭГҮҮДНЭЭ

ХАБАР
Сэргэн саһан хайлажа, Саһан хадһаан урдажин, Сэнир сэгсүүд халбаржа, Сэһэн дайдам һундахань, ХУГШЭН ЭЖИ
Үнэгэн аша гуһанараа Үргэжэ мүнөө марган, Ульгэр онтохо шангаар Үгөлжэ маандаа хурган, Оксана АНГРУСКАЕВА, 7-дохн классай хурагша.

